CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 18 octombrie 2007 [1]

I — Introducere

1. În prezenta cauză, i se solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea sa modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 [2], astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1606/98 al Consiliului din 29 iunie 1998 [3] (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”) [4], și la raporturile acestui regulament cu dispozițiile unei convenții fiscale, încheiate în speță între Republica Franceză și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord pentru evitarea dublei impuneri a veniturilor obținute de un lucrător independent care are reședința în Franța și care este asigurat social în acest stat membru și care desfășoară în mod simultan activități profesionale independente în aceste două state membre.

2. Mai precis, se pune problema de a se stabili dacă dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71 trebuie să fie interpretate în sensul că se opun ca un stat membru, în acest caz, Republica Franceză, să renunțe, în temeiul dispozițiilor convenției pentru evitarea dublei impuneri în cauză, la a percepe, asupra unei părți din veniturile din activitățile respectivului lucrător independent, contribuții care, conform jurisprudenței Curții, intră în domeniul de aplicare al acestui regulament.

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35.

3 — JO L 209, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 76.

4 — Menționăm că Regulamentul nr. 1408/71 a fost (în mod formal) înlocuit prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 166, p. 1, rectificare în JO L 200, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82), care a intrat în vigoare la 20 mai 2004. Acest din urmă regulament nu va fi totuși aplicabil, conform articolului 91 din acesta, decât începând cu intrarea în vigoare a regulamentului de punere în aplicare a acestuia, a cărui adoptare, la momentul citirii prezentelor concluzii, face încă obiectul procedurii legislative interinstituționale pe baza Propunerii de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, adoptată de Comisie la 31 ianuarie 2006 [(COM) 2006, 16 final]. Așadar, Regulamentul nr. 1408/71 este singurul aplicabil situației de fapt din prezenta cauză.

II — Cadrul juridic

A — *Reglementarea comunitară*

3. Potrivit articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, acesta din urmă „se aplică lucrătorilor salariați sau care desfășoară activități independente care s-au supus sau fac obiectul legislației unuia sau mai multor state membre și care sunt cetățeni ai unuia dintre statele membre ori apatrizi sau refugiați care au reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, precum și membrilor de familie ai acestora și urmașilor lor”.

4. Articolul 13 alineatul (1) din regulamentul respectiv prevede: „Sub rezerva articolelor 14c și 14f, persoanele cărora li se aplică prezentul regulament se află sub incidența legislației unui singur stat membru. Această legislație se stabilește în conformitate cu dispozițiile prezentului titlu.”

5. Potrivit articolului 13 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, sub rezerva articolelor 14-17 din acest regulament, persoana care desfășoară o activitate independentă pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv, chiar dacă are reședința pe teritoriul altui stat membru.

6. Articolul 14a din același regulament prevede că „[a]rticolul 13 alineatul (2) litera (b) se aplică având în vedere următoarele excepții și împrejurări:

[…]

(2) persoana care desfășoară în mod obișnuit o activitate independentă pe teritoriul a două sau mai multe state membre se supune legislației statului membru pe al cărui teritoriu are reședința dacă desfășoară o parte a activității sale pe teritoriul acelui stat membru;

[…]”

7. Potrivit articolului 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71: „Persoana prevăzută la […] articolul 14a alineatele (2)-(4) […] este tratată, în scopul aplicării legislației stabilite în conformitate cu aceste dispoziții, ca și cum și-ar desfășura întreaga sa activitate profesională sau toate activitățile sale profesionale pe teritoriul statului membru respectiv.”

B — *Legislația națională și convenția pentru evitarea dublei impuneri încheiată între Republica Franceză și Regatul Unit*

8. Contribuția socială generalizată (denumită în continuare „CSG") a fost instituită prin Legea finanțelor nr. 90-1168 din 29 decembrie 1990 [5], ale cărei dispoziții pertinente au fost codificate în articolul L. 136-1 și următoarele din Codul securității sociale.

9. Potrivit articolului L. 136-1 din Codul securității sociale, CSG se aplică veniturilor din activități și veniturilor substitutive ale persoanelor fizice care sunt considerate deopotrivă ca având domiciliul în Franța în scopul stabilirii impozitului pe venit și ca fiind afiliate, indiferent de temei, la un regim obligatoriu de asigurare de sănătate francez. Veniturile profesionale ale lucrătorilor independenți sunt de asemenea supuse CSG. Conform articolului L. 136-5 din Codul securității sociale, CSG percepută pe veniturile din activități este colectată de organismele responsabile cu colectarea contribuțiilor din regimul general de securitate socială conform normelor și în baza garanțiilor și a sancțiunilor aplicabile colectării de contribuții din regimul general pentru aceeași categorie de venituri. În temeiul articolului L. 136-8 din Codul securității sociale, cota CSG percepută pe veniturile prevăzute la articolul L. 136-1 din acest cod este de 7,5 % din valoarea brută a acestora [6]. Valoarea CSG percepută pe venituri din activități și venituri substitutive este plătită, conform repartizării stabilite la articolul L. 136-8, IV din Codul securității sociale, către Casa națională pentru alocații familiale, către Fondul de solidaritate pentru bătrânețe [7], către regimurile obligatorii de asigurare de sănătate, precum și, începând cu 1 iulie 2004, către Casa națională de solidaritate pentru autonomie [8].

10. Contribuția pentru rambursarea datoriei sociale (denumită în continuare „CRDS") a fost instituită prin articolul 14-1 din Ordonanța nr. 96-50 din 24 ianuarie 1996 privind rambursarea datoriei sociale [9]. CRDS se aplică veniturilor menționate și în condițiile prevăzute la articolele L. 136-2-L. 136-4 și L. 136-8, III din Codul securității sociale. Cota acesteia a fost fixată la 0,5 % din veniturile impozabile și este percepută pe veniturile obținute în perioada 1 februarie 1996-31 ianuarie 2009. În temeiul articolului 15, III, punctul 1 din Ordonanța nr. 96-50, CRDS se aplică și veniturilor din activități și veniturilor substitutive din sursă

5 — JORF din 30 decembrie 1990, p. 16367.

6 — Totuși, alocațiile de șomaj sunt aplicate în prezent la o cotă de 6,2 %, iar pensiile pentru limită de vârstă și de invaliditate la o cotă de 6,6 %.

7 — Conform articolului L. 135-1 din Codul securității sociale, acest fond, constituit sub forma unei instituții publice naționale cu caracter administrativ, are drept misiune să preia beneficiile asigurărilor pentru limită de vârstă care nu au caracter de contribuție și care țin de solidaritatea națională.

8 — Conform dispozițiilor Legii nr. 2004-626 din 30 iunie 2004 privind solidaritatea pentru autonomia persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități (JORF din 1 iulie 2004, p. 11944). Casa națională de solidaritate pentru autonomie, instituție publică națională cu caracter administrativ, are ca misiune să contribuie la finanțarea preluării pierderii autonomiei persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități.

9 — JORF din 25 ianuarie 1996, p. 1226.

străină care sunt supuse impozitului pe venit în Franța, cu respectarea convențiilor fiscale încheiate pentru evitarea dublelor impuneri. Potrivit acestei ordonanțe, valoarea CRDS revine Casei de amortizare a datoriei sociale (CADES), instituție publică națională cu caracter administrativ.

11. La 22 mai 1968, Republica Franceză și Regatul Unit au semnat o convenție pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit (denumită în continuare „convenția pentru evitarea dublei impuneri"), care a intrat în vigoare la 29 octombrie 1969 [10].

12. Potrivit articolului 1 alineatul 1 din această convenție, impozitele care intră în domeniul de aplicare al acesteia, în ceea ce privește Republica Franceză, sunt impozitul pe venitul persoanelor fizice, impozitul pe profit, precum și toate reținerile la sursă, toate deducerile în avans (*précomptes*) și plățile anticipate în contul acestor impozite. Alineatul 2 al aceluiași articol prevede că respectiva convenție „se va aplica de asemenea oricărui impozit viitor de natură identică sau similară pe care unul dintre statele contractante sau guvernul unuia dintre teritoriile cărora prezenta convenție li se aplică […] l-ar adăuga sau l-ar substitui impozitelor actuale. Autoritățile competente ale statelor contractante își vor comunica modificările aduse legislațiilor lor fiscale respective".

13. Potrivit articolului 14 alineatul 1 din convenția pentru evitarea dublei impuneri, veniturile pe care un rezident al unui stat contractant le realizează din activități independente sunt impozabile doar în acest stat, cu condiția ca acest rezident să nu dispună în mod obișnuit în celălalt stat contractant de o bază fixă pentru desfășurarea activităților sale. Dacă acesta dispune de o astfel de bază, veniturile sunt impozabile în celălalt stat, însă doar în măsura în care sunt imputabile respectivei baze fixe. Alineatul 2 al acestei dispoziții definește „activitățile independente", care desemnează toate activitățile, altele decât activitățile comerciale, industriale sau agricole, desfășurate de o persoană care primește beneficiile sau suportă pierderile care rezultă din aceste activități.

14. Din dosar reiese că această convenție pentru evitarea dublei impuneri va fi înlocuită de îndată ce va fi ratificată Convenția, semnată la 28 ianuarie 2004, dintre Republica Franceză și Regatul Unit pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și la câștigurile de capital. Această din urmă convenție menționează în mod expres că CSG și CRDS fac parte din domeniul de aplicare al acesteia.

10 — JORF din 25 noiembrie 1969. Textul acestei convenții este disponibil la următoarea adresă de internet: http://www2.impots.gouv.fr/conventions_fiscales/ru68.htm

III — Acțiunea principală și întrebarea preliminară

15. Domnul Derouin are reședința în Franța, unde exercită cu titlu liberal profesia de avocat, fiind în același timp și asociat al partnershipului (comparabil cu o asociere în participațiune) de drept englez Linklaters (denumit în continuare „Linklaters"). Linklaters are sediul principal în Regatul Unit, dar dispune de birouri și în alte state membre, printre care și Franța.

16. Domnul Derouin este înscris deopotrivă ca avocat la Cour d'appel de Paris (Franța) și în calitate de Registered Foreign Lawyer pe lângă Supreme Court of England and Wales (Regatul Unit). Acesta își îndeplinește prestațiile de avocat în cadrul activităților biroului din Paris al Linklaters și este remunerat prin obținerea unei cote-părți din beneficiile realizate de Linklaters.

17. Având domiciliul fiscal în Franța, domnul Derouin este supus impozitului în acest stat membru și în fiecare dintre statele în care Linklaters este implantat, în temeiul cotei-părți a acestuia din beneficiile realizate în fiecare sediu.

18. Domnul Derouin este supus unui regim obligatoriu de asigurare de sănătate în Franța și este înscris la Union pour le recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales de Paris – Regiunea parizianã (denumită în continuare „Urssaf") în calitate de lucrător independent.

19. Începând cu anul 2000, Urssaf a calculat contribuțiile de alocații familiale, precum și CSG și CRDS datorate de domnul Derouin pentru veniturile profesionale realizate de acesta din activitatea sa în cadrul biroului Linklaters din Franța, precum și pentru cota-parte a acestuia din beneficiile realizate de Linklaters în Regatul Unit.

20. Domnul Derouin a plătit contribuțiile de alocații familiale calculate în raport cu ansamblul veniturilor sale profesionale pe care le datorează (inclusiv cele care provin din Regatul Unit). Cu toate acestea, domnul Derouin contestă plata contribuțiilor solicitate cu titlu de CSG și CRDS calculate pe veniturile obținute în Regatul Unit, pentru motivul că aceste contribuții nu constituie contribuții la asigurările sociale, ci trebuie să fie considerate impozite. Or, potrivit domnului Derouin, veniturile obținute în Regatul Unit fiind supuse impozitului în acest stat membru în temeiul convenției pentru evitarea dublei impuneri, doar veniturile impozabile din punct de vedere fiscal în Franța ar putea fi supuse CSG și CRDS.

21. Urssaf susține, dimpotrivă, că aceste din urmă contribuții au natura unor contribuții

la asigurările sociale, că intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 și că trebuie, așadar, calculate pe ansamblul veniturilor domnului Derouin, obținute atât în Regatul Unit, cât și în Franța.

22. Pentru a obține lămuriri în această privință, tribunal des affaires de sécurité sociale de Paris (Tribunalul pentru Securitate Socială din Paris) (Franța), prin Decizia din 12 aprilie 2005, a sesizat Cour de cassation (Curtea de Casație) pentru obținerea unui aviz în privința problemei dacă CSG și CRDS trebuie considerate impozite în sensul convenției pentru evitarea dublei impuneri.

23. Potrivit Cour de cassation, „problema dacă Regulamentul nr. 1408/71 […] trebuie interpretat în sensul că se opune ca o convenție, precum convenția [pentru evitarea dublei impuneri], să prevadă că veniturile obținute în Regatul Unit de lucrători care au reședința în Franța și care sunt asigurați pe lângă asigurările sociale din acest stat sunt excluse de la baza de evaluare a [CSG] și a [CRDS] prelevate în Franța trebuie supusă Curții de Justiție a Comunităților Europene […]”.

24. Considerând că problema de natură juridică privind CSG și CRDS se dovedește a fi determinantă pentru soluționarea problemei expuse în fața acestuia și că soluționarea acțiunii principale depinde de aspectul dacă aplicarea dispozițiilor convenției pentru evitarea dublei impuneri în privința CSG și CRDS contravine normelor comunitare, tribunal des affaires de sécurité sociale de Paris a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[R]egulamentul nr. 1408/71 […] trebuie interpretat în sensul că se opune ca o convenție, precum convenția [pentru evitarea dublei impuneri], să prevadă că veniturile obținute în Regatul Unit de lucrători care au reședința în Franța și care sunt asigurați social în acest stat sunt excluse de la baza de evaluare a [CSG] și a [CRDS] prelevate în Franța[?]”

IV — Procedura în fața Curții

25. Domnul Derouin, Urssaf, guvernul francez, guvernul Regatului Unit, precum și Comisia Comunităților Europene au depus observații scrise, conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție. Aceste părți au fost de asemenea ascultate în cadrul ședinței din 7 martie 2007.

V — Analiză

A — *Considerații introductive*

26. Regulamentul nr. 1408/71 instituie un sistem de coordonare a regimurilor naționale de securitate socială ale statelor membre și include o serie de dispoziții care determină, în fiecare caz, legislația de securitate socială națională care trebuie aplicată. Aceste dispoziții au drept scop să asigure ca o persoană care și-a exercitat dreptul la liberă circulație să fie, în principiu, supusă legislației unui singur stat membru (principiu denumit „unicitatea legislației aplicabile”) [11] și să trebuiască, prin urmare, să plătească contribuții la asigurările sociale doar în statul membru a cărui legislație este aplicabilă. Sistemul de soluționare a conflictelor legilor de securitate socială, introdus prin Regulamentul nr. 1408/71, urmărește, în mod corolar, în special, interzicerea ca, pentru același venit, un lucrător care și-a exercitat dreptul la libera circulație să fie supus plății de contribuții duble [12].

27. Obiectivele care ghidează convențiile bilaterale pentru evitarea dublei impuneri a veniturilor realizate din activități profesionale nu sunt departe de obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 1408/71 în ceea ce privește contribuțiile la asigurările sociale. Într-adevăr, în timp ce primele au drept obiectiv să permită statelor membre contractante, dincolo de orice măsură relevantă de unificare sau de armonizare în cadrul comunitar, să repartizeze între ele competența fiscală astfel încât să evite sau să atenueze dubla impunere a acelorași venituri realizate în unul sau altul dintre aceste state [13], regulamentul interzice, în principiu, supunerea persoanelor care intră în domeniul de aplicare al acestuia, la contribuții duble de asigurări sociale care ar rezulta *pentru același venit* din aplicarea simultană a două legislații naționale de asigurări sociale [14].

28. S-ar putea sugera astfel că normele de soluționare a conflictelor legilor în cadrul celor două tipuri de instrumente, unul internațional, iar celălalt comunitar, se aplică fiecare în situațiile vizate de acestea, fără

11 — A se vedea în special Hotărârea din 9 martie 2006, Piatkowski (C-493/04, Rec., p. I-2369, punctul 21).

12 — A se vedea în special Hotărârea din 5 mai 1977, Perenboom (102/76, Rec., p. 815, punctul 13), Hotărârea din 29 iunie 1994, Aldewereld (C-60/93, Rec., p. I-2991, punctul 26), și Hotărârea din 8 martie 2001, Comisia/Germania (C-68/99, Rec., p. I-1865, punctul 25).

13 — Rezultă din jurisprudența constantă că, exceptând câteva acte comunitare care nu sunt relevante în această cauză [Directiva 90/435/CEE a Consiliului din 23 iulie 1990 privind regimul fiscal comun care se aplică societăților-mamă și filialelor acestora din diferite state membre (JO L 225, p. 6, Ediție specială, 09/vol. 1, p. 97), Convenția 90/436/CEE din 23 iulie 1990 privind eliminarea dublei impuneri cu privire la ajustarea profiturilor întreprinderilor asociate (JO L 225, p. 10) și Directiva 2003/48/CE a Consiliului din 3 iunie 2003 privind impozitarea veniturilor din economii sub forma plăților de dobânzi (JO L 157, p. 38, Ediție specială, 09/vol. 2, p. 64)], statele membre păstrează, într-adevăr, competența în materie de fiscalitate directă, în special când este vorba despre eliminarea sau despre evitarea dublei impuneri pe cale convențională [a se vedea în special Hotărârea din 12 mai 1998, Gilly (C-336/96, Rec., p. I-2793, punctele 24 și 30), precum și Hotărârea din 12 decembrie 2006, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation (C-374/04, Rec., p. I-11673, punctul 52)].

14 — A se vedea în acest sens Hotărârea Piatkowski, citată anterior (punctele 24, 27 și 28).

să existe, *a priori*, un raport între ele și, *a fortiori*, un raport conflictual.

29. Situația este totuși complicată de ceea ce unii numesc „fiscalizarea progresivă a asigurărilor sociale” [15], practică sau fenomen care, în esență, constă în finanțarea regimurilor de securitate socială naționale prin prelevări care preiau, cel puțin potrivit dreptului național, caracteristicile impozitelor, dar care, din punctul de vedere al dreptului comunitar, pot intra în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71. În această situație, care este tocmai cea a acțiunii principale care face obiectul analizei, astfel cum se va explica în aceste concluzii, se ridică problema articulării între Regulamentul nr. 1408/71 și convențiile pentru evitarea dublei impuneri.

30. Desigur, nu este pentru prima dată când Curtea este sesizată cu privire la un litigiu referitor la aspectul dacă CSG și/sau CRDS sunt impozite sau contribuții la asigurările sociale.

31. Totuși, ca și în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârile Comisia/Franța, citate anterior, în cadrul cărora Curtea a considerat că reținerea calificării drept impozit în dreptul intern nu împiedica faptul ca cele două contribuții în cauză să intre în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 în măsura în care acestea erau destinate în mod specific și direct finanțării asigurărilor sociale în Franța și prezentau, prin urmare, o legătură directă și suficient de relevantă cu legile care reglementează ramurile asigurărilor sociale enumerate la articolul 4 din acest regulament [16], nu considerăm, contrar celor sugerate în motivele deciziei de trimitere, că prezenta cauză trebuie să determine Curtea să soluționeze problema naturii acestor contribuții.

32. Într-adevăr, în această cauză este suficient să se sublinieze, astfel cum, de altfel, guvernul francez a admis în cadrul ședinței, că niciuna dintre părțile care au prezentat Curții observații în prezenta cauză nu contestă în mod serios, ca urmare a Hotărârilor Comisia/Franța, citate anterior, precum și, privind CSG, ca urmare a Hotărârii, mai recentă și oarecum ambiguă, Perez

15 — Potrivit expresiei guvernului francez, reluată în motivele Hotărârilor din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-34/98, Rec., p. I-995, punctul 25) (CRDS) și Comisia/Franța (C-169/98, Rec., p. I-1049, punctul 23) (CSG).

16 — Hotărârile Comisia/Franța (C-34/98, punctele 34-36) și Comisia/Franța (C-169/98, punctele 32-34), citate anterior.

Naranjo [17], că CSG și CRDS intră în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71. În orice caz, dacă, astfel cum domnul Derouin a încercat să susțină în fața Curții, CRDS nu mai corespundea, începând din 2002, criteriilor indicate în Hotărârile Comisia/Franța, citate anterior, instanței de trimitere îi revenea sarcina de a verifica dacă eventualele modificări referitoare la această contribuție introduse de reglementarea franceză pot avea drept rezultat ca CRDS să nu mai fie destinată în mod specific și direct finanțării regimului de asigurări sociale francez, ci să fie, dimpotrivă, destinată să contribuie la taxele generale ale autorităților publice, încetând astfel să mai facă obiectul dispozițiilor Regulamentului nr. 1408/71. Bineînțeles, dacă aceasta ar fi situația, și atât timp cât CRDS intră în domeniul de aplicare al convenției pentru evitarea dublei impuneri, atunci întrebarea preliminară ar fi parțial lipsită de relevanță. Cu toate acestea, premisa pe care se bazează întrebarea preliminară este că CRDS, la fel ca și CSG, intră în continuare în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71. Prin urmare, în cadrul acestei analize trebuie să se pornească de la această premisă.

33. Pe de altă parte, trebuie precizat că nu i se solicită Curții – de altfel, în mod întemeiat – să se pronunțe cu privire la interpretarea convenției pentru evitarea dublei impuneri, în special cu privire la aspectul dacă CSG și CRDS intră în domeniul de aplicare al acestei convenții. Într-adevăr, Curtea are doar competența de a interpreta dreptul comunitar, chiar dacă, pentru a da o interpretare acestui drept care să fie utilă instanței naționale, aceasta poate lua în considerare, dacă este cazul, dispozițiile unei convenții pentru evitarea dublei impuneri, din moment ce instanța de trimitere o prezintă ca făcând parte din cadrul juridic aplicabil acțiunii principale [18]. În speță, pentru ca întrebarea

17 — Hotărârea din 16 ianuarie 2007 (C-265/05, Rep., p. I-347). În această hotărâre, i se solicita Curții să se pronunțe dacă o alocație suplimentară, care completează o prestație principală pentru limită de vârstă, plătită doar rezidenților francezi care au atins o vârstă minimă și prevăzută în anexa IIa la Regulamentul nr. 1408/71, trebuie calificată drept „prestație specială necontributivă" în sensul articolului 4 alineatul (2a) din acest regulament, în acest caz un solicitant nerezident neputând beneficia de această alocație, sau, dimpotrivă, această calificare nu îi este aplicabilă, caz în care această alocație ar trebui plătită persoanelor care îndeplinesc condițiile de vârstă, conform articolului 19 alineatul (1) din acest regulament, oricare ar fi statul membru de rezidență (conform normei denumite de „exportabilitate" a prestațiilor). Pentru a stabili caracterul contributiv sau necontributiv al acestei prestații, Curtea, în temeiul jurisprudenței sale, a analizat modul real de finanțare a acestei prestații, și anume dacă această finanțare era asigurată, direct sau indirect, prin contribuții sociale sau prin resurse publice. Prestația în cauză fiind finanțată de Fondul de solidaritate pentru bătrânețe, beneficiar, cum am indicat deja, al CSG instituită asupra veniturilor din activități și din venituri substitutive, se punea problema, după cum a indicat Curtea la punctul 40 din respectiva hotărâre, de „a determina" dacă CSG trebuie să fie considerată o cotizație de securitate socială sau o resursă publică neavând caracteristicile unei astfel de contribuții. După ce a reamintit motivarea esențială a Hotărârilor Comisia/Franța, citate anterior, Curtea, având în vedere o serie de considerații referitoare în special la faptul că finanțarea unei alocații pentru limită de vârstă nu provenea exclusiv din CSG, ci și din prelevări al căror caracter fiscal nu a fost contestat, a concluzionat, la punctul 52 din respectiva hotărâre, că *„și în ipoteza în care s-ar considera* că partea din [CSG] calculată pe veniturile din activități și pe veniturile substitutive trebuie să fie considerată o cotizație mai degrabă decât o finanțare provenită din resurse publice, legătura dintre respectiva contribuție și alocația suplimentară nu pare să poată fi identificată cu suficientă certitudine pentru ca această alocație să fie considerată o prestație cu caracter contributiv" (sublinierea noastră). În lumina acestui din urmă punct, este dificil să tragem o concluzie definitivă privind calificarea CSG drept contribuție la asigurările sociale. În schimb, această hotărâre confirmă că CSG intră în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71.

18 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 19 ianuarie 2006, Bouanich (C-265/04, Rec., p. I-923, punctul 51 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 14 decembrie 2006, Denkavit Internationaal și Denkavit France (C-170/05, Rec., p. I-11949, punctul 45 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea punctele 46 și 47 din Concluziile pe care le-am prezentat la 29 martie 2007 în cauza Columbus Container Services (C-298/05), aflată pe rolul Curții.

adresată de instanța de trimitere să aibă un efect util, trebuie plecat de la premisa că CSG și CRDS sunt acoperite de dispozițiile convenției pentru evitarea dublei impuneri, în temeiul articolului 1 alineatul 2 din această convenție.

34. În plus, spre deosebire de cauzele în care s-au pronunțat Hotărârile Comisia/Franța, citate anterior, prezenta cauză nu ridică problema aplicării cumulative, interzisă prin articolul 13 și următoarele din Regulamentul nr. 1408/71, a legislației privind asigurările sociale a statului membru de rezidență al lucrătorilor și a legislației statului membru în care sunt angajați respectivii lucrători, deoarece, într-adevăr, în speță este cert faptul că, astfel cum a indicat instanța de trimitere, domnul Derouin este supus, în calitate de lucrător independent care are reședința în Franța și este asigurat social în acest stat membru, legislației privind asigurările sociale din Franța și că, astfel cum a confirmat și Regatul Unit în cadrul ședinței, Regatul Unit nu percepe nicio contribuție la asigurările sociale din veniturile obținute de domnul Derouin din activitățile desfășurate în Regatul Unit.

35. Astfel cum în mod pertinent au evidențiat guvernul francez și guvernul Regatului Unit, instanța de trimitere nu a determinat în mod clar în temeiul cărei dispoziții a Regulamentului nr. 1408/71 domnul Derouin intra în domeniul de aplicare personal al acestui regulament. În această privință, instanța de trimitere a amintit, pe de o parte, articolul 13 alineatul (2) litera (b) din respectivul regulament, care, în cadrul principiului unicității legislației aplicabile, prevede că persoana care desfășoară o activitate independentă pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv chiar dacă are reședința pe teritoriul altui stat membru, și, pe de altă parte, articolul 14a alineatul (2) din același regulament, care, prin derogare de la articolul 13 alineatul (2) litera (b), precizează că persoana care desfășoară în mod obișnuit o activitate independentă pe teritoriul a două sau mai multe state membre se supune legislației statului membru pe al cărui teritoriu are reședința dacă desfășoară o parte a activității sale pe teritoriul acelui stat membru.

36. Ezitarea instanței de trimitere poate fi explicată, se pare, prin faptul că domnul Derouin obține venituri din Regatul Unit în temeiul participației sale în calitate de asociat al Linklaters, desfășurându-și totodată în mod concret activitatea profesională independentă în Franța, unde își are reședința. Această ezitare pare să fi fost indusă și prin argumentația elaborată de domnul Derouin care consideră că își desfășoară activitatea profesională exclusiv în Franța, părând prin aceasta că neagă aplicabilitatea dispozițiilor Regulamentului nr. 1408/71 în lipsa prevalării de dreptul la libera circulație, în acest caz de libertatea de stabilire. În cadrul ședinței, guvernul francez s-a întrebat de asemenea cu privire la aplicabilitatea Regulamentului nr. 1408/71 în ipoteza în care instanța de trimitere trebuia să rețină faptul că domnul

Derouin își desfășoară activitatea profesională numai în Franța, în Regatul Unit doar obținând venituri, situație care l-ar priva de statutul de lucrător independent migrant. Potrivit acestui guvern, dacă acesta ar fi cazul, nu s-ar pune problema compatibilității convenției pentru evitarea dublei impuneri cu Regulamentul nr. 1408/71.

37. Bineînțeles, în cadrul procedurii prevăzute la articolul 234 CE, nu revine Curții competența nici de a determina situația de fapt, nici de a aplica normele dreptului comunitar unei cauze date și nici de a examina compatibilitatea dreptului intern sau a unei convenții pentru evitarea dublei impuneri cu dreptul comunitar. Cu toate acestea, dacă instanța de trimitere ar trebui să confirme ipoteza de fapt propusă de domnul Derouin și de guvernul francez, acest lucru ar avea drept consecință lipsirea de efect util a interpretării dreptului comunitar făcută de Curte ca răspuns la întrebarea preliminară adresată.

38. Acest risc ni se pare totuși că este limitat din două motive esențiale. Pe de o parte, instanța *a quo* a considerat deja în decizia sa de trimitere că domnul Derouin intra întru totul în domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71, fără a-i reveni Curții competența de a pune în discuție această apreciere. Pe de altă parte, rezultă din dosar că domnul Derouin înțelege să beneficieze de aplicarea articolului 14 alineatul (1) din convenția pentru evitarea dublei impuneri, care prevede, în esență, aplicarea legislației fiscale a Regatului Unit atunci când un rezident francez dispune în mod obișnuit în primul stat contractant de o bază fixă pentru desfășurarea activităților sale independente. Este dificil de crezut că domnul Derouin nu desfășoară o activitate profesională independentă și în Regatul Unit, stat membru în care, amintim, acesta este înscris în calitate de Registered Foreign Lawyer pe lângă Supreme Court of England and Wales. Ni se pare că aplicabilitatea articolului 14a alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 la o situație precum cea a domnului Derouin este departe de a fi exclusă și, prin urmare, trebuie pornit și de la această premisă pentru a putea răspunde întrebării formulate de instanța de trimitere.

39. Dezbaterea care opune părțile care au intervenit în prezenta procedură este în cele din urmă alta. Este vorba, în esență, despre a determina dacă dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71 trebuie să fie interpretate în sensul că se opun ca un stat membru, competent în temeiul acestui regulament să perceapă contribuții precum CSG și CRDS aplicate veniturilor obținute de un lucrător independent asigurat social în acest stat membru, inclusiv părții din veniturile acestui lucrător obținute într-un alt stat membru și supuse impozitului în acest stat [19], *să renunțe* la a efectua o astfel de prelevare pentru aceste

19 — Într-adevăr, guvernul francez nu neagă că are competența de a percepe astfel de contribuții, precum și orice contribuție de asigurări sociale din veniturile domnului Derouin obținute în Regatul Unit, pe baza unor criterii obiective. Această abordare, în circumstanțele acțiunii principale, pare a fi corectă. A se vedea de asemenea, pentru situația unui stat membru care instituie contribuțiile sociale asupra tuturor veniturilor unui rezident, afiliat social în acest stat membru, obținute din pensii plătite atât în acest stat, cât și în alt stat membru, Hotărârea din 18 iulie 2006, Nikula (C-50/05, Rec., p. I-7029, punctul 31).

din urmă venituri menționate pentru motivul că respectivele contribuții fac obiectul convenției pentru evitarea dublei impuneri încheiate între cele două state membre.

40. Formulată în mod diferit, întrebarea constă în a clarifica dacă Regulamentul nr. 1408/71 *impune* statului membru competent să includă în baza de evaluare a contribuțiilor precum CSG și CRDS veniturile obținute din activitatea profesională independentă desfășurată într-un alt stat membru de un lucrător independent asigurat social în primul stat membru.

B — *Cu privire la obligația de a include în baza de evaluare a contribuțiilor precum CSG și CRDS toate veniturile obținute din activități independente ale lucrătorului independent [articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71]*

41. Pentru a răspunde la întrebarea enunțată la punctul precedent, trebuie în primul rând reamintit că sistemul instituit prin Regulamentul nr. 1408/71 este doar un sistem de coordonare care privește, în special, conform titlului II din acest regulament (care include articolele 13 și 14), stabilirea legislației sau a legislațiilor aplicabile lucrătorilor salariați și lucrătorilor independenți care își exercită, în diferite circumstanțe, dreptul la libera circulație [20]. În lipsa armonizării la nivel comunitar, Curtea a precizat că îi revine legislației fiecărui stat membru în cauză sarcina să determine condițiile dreptului sau ale obligației de afiliere la un regim de asigurări sociale, precum și nivelul contribuțiilor datorate de către afiliați și *veniturile care trebuie luate în considerare pentru calcularea acestor contribuții* [21].

42. În temeiul acestei jurisprudențe, Curtea a respins, în Hotărârea Nikula, citată anterior, principiul conform căruia un stat membru nu poate institui contribuții sociale asupra pensiilor plătite de un alt stat membru [22]. Într-adevăr, în cazul în care o instituție a statului membru pe teritoriul căruia o persoană are reședința plătește o pensie acesteia din urmă, iar o instituție din același stat membru îi asigură acoperirea cheltuielilor de asigurare de sănătate, Curtea a indicat că nicio dispoziție din Regulamentul nr. 1408/71 nu interzice acestui stat membru să calculeze cuantumul contribuțiilor sociale ale acestei persoane în raport cu toate veniturile acesteia, indiferent că provin din pensii plătite în statul membru de rezidență sau din pensii plătite în alte state membre [23]. Curtea a reamintit totuși, în mod general, că

20 — A se vedea în acest sens în special Hotărârea din 19 martie 2002, Hervein și alții (C-393/99 și C-394/99, Rec., p. I-2829, punctul 52), și Hotărârea Piatkowski, citată anterior (punctul 20).

21 — Hotărârea Piatkowski, citată anterior (punctul 32 și jurisprudența citată).

22 — Punctul 26.

23 — *Ibidem* (punctul 31).

trebuie, în exercitarea competenței sale, ca statul membru în cauză să respecte dreptul comunitar [24], ceea ce implica, în această cauză, ca sistemul instituit de statul membru de rezidență să ia în calcul contribuțiile de asigurare de sănătate deja plătite de titularii pensiilor pe parcursul anilor de activitate ai acestora într-un alt stat membru decât statul membru de rezidență [25].

43. Ceea ce dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71 nu interzic în situația expusă anterior, impun statului membru de reședință pentru calculul contribuțiilor precum CSG și CRDS asupra totalității veniturilor unui lucrător independent precum domnul Derouin?

44. Domnul Derouin și guvernul francez propun să se răspundă negativ la această întrebare. Aceștia consideră, în esență, că scutirea de plata CSG și CRDS de care ar beneficia domnul Derouin în temeiul convenției pentru evitarea dublei impuneri nu ar pune în discuție principiile Regulamentului nr. 1408/71, printre care și cel al unicității legislației aplicabile, din moment ce domnul Derouin rămâne în continuare supus legislației franceze de asigurări sociale și continuă să beneficieze de integralitatea prestațiilor prevăzute de aceasta.

45. În schimb, făcând referire în special la Hotărârea Allard [26], Urssaf și Comisia consideră că Regulamentul nr. 1408/71 s-ar opune ca un stat membru să renunțe la a percepe contribuții care intră în domeniul de aplicare al acestuia. Chiar dacă, în observațiile scrise, guvernul Regatului Unit a apărat o poziție identică cu cea expusă de domnul Derouin și de guvernul francez, în cadrul ședinței, acesta s-a raliat argumentației elaborate de Comisie, susținând în special că, în exercitarea competenței lor fiscale, statele membre trebuie să respecte dreptul comunitar.

46. Trebuie reamintit că, în temeiul articolului 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, „[p]ersoana prevăzută la articolul […] 14a alineatele (2), […] este tratată, *în scopul aplicării legislației stabilite* în conformitate cu [această] dispoziți[e], ca și cum și-ar desfășura întreaga sa activitate profesională sau toate activitățile sale profesionale pe teritoriul statului membru respectiv” [27].

47. Astfel cum au precizat în mod întemeiat avocații generali Jacobs și Ruiz-Jarabo Colomer, articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 stabilește alcătuirea bazei de calcul a contribuțiilor la regimurile

24 — *Ibidem* (punctul 24). A se vedea de asemenea Hotărârea Piatkowski, citată anterior (punctul 33).

25 — Hotărârea Nikula, citată anterior (punctul 33). A se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 2000, Sehrer (C-302/98, Rec., p. I-4585, punctul 36).

26 — Hotărârea din 26 mai 2005 (C-249/04, Rec., p. I-4535).

27 — Sublinierea noastră.

naționale de securitate socială ale persoanei avute în vedere astfel încât contribuțiile care sunt plătite în statul membru a cărui legislație este desemnată sunt calculate pe baza venitului total al persoanei respective, obținut în toate statele membre avute în vedere [28].

48. Curtea a confirmat această apreciere în Hotărârea Allard, citată anterior. La originea acestei hotărâri, domnul Allard, care avea reședința în Belgia și care obținea venituri provenite din activități profesionale independente desfășurate în acest stat membru și în Franța, contesta Regatului Belgiei posibilitatea de a aplica baza de evaluare a unei contribuții denumite „contribuție de moderație", destinate regimului de pensii pentru limită de vârstă și de urmaș pentru lucrătorii independenți, totalității respectivelor venituri, fără ca această contribuție să dea dreptul la prestații în schimb [29].

49. Sesizată de o instanță belgiană, Curtea a fost solicitată în principal să se pronunțe cu privire la aspectul dacă articolul 13 și următoarele din Regulamentul nr. 1408/71 se opuneau prelevării unei contribuții precum contribuția de moderație din totalitatea veniturilor realizate de un lucrător independent din activități profesionale independente desfășurate în statul membru de reședință și în alt stat membru.

50. Reamintind că situația din acțiunea principală intra în domeniul de aplicare material și personal al Regulamentului nr. 1408/71 și în special că domnul Allard era, în temeiul articolului 14a alineatul (2) din acest regulament, supus legislației belgiene de securitate socială [30], Curtea a considerat, având în vedere articolul 14d alineatul (1) din acest regulament, că „o persoană care se găsește în situația descrisă în decizia de trimitere și care desfășoară simultan activități independente în Belgia și în Franța trebuie să fie supusă, pentru această din urmă activitate, legislației belgiene corespondente în aceleași condiții ca și în cazul în care ar fi desfășurat această activitate independentă în Belgia" [31]. Rezultă, potrivit Curții, că o contribuție precum contribuția de moderație datorată în Belgia de domnul Allard „*trebuie* să fie calculată ținând cont de veniturile obținute în Franța" [32]. Curtea a concluzionat, prin urmare, că „articolul 13 și următoarele

28 — A se vedea punctul 68 din Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate la 30 aprilie 1998 în cauza Terhoeve (Hotărârea din 26 ianuarie 1999, C-18/95, Rec., p. I-345), punctul 41 din Concluziile prezentate la 8 februarie 2008 în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii Sehrer, citată anterior, punctul 24 din Concluziile prezentate la 24 octombrie 2000 în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, precum și punctul 55 din Concluziile avocatului general Jacobs prezentate la 5 aprilie 2001 în cauzele care au determinat pronunțarea Hotărârii Hervein și alții, citată anterior. A se vedea de asemenea punctul 20 din Concluziile avocatului general Gulmann prezentate la 2 februarie 1994 în cauza Van Poucke (Hotărârea din 24 martie 1994, C-71/93, Rec., p. I-1101).

29 — Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 15 din respectiva hotărâre, natura acestei contribuții, la fel ca și cea a CSG și CRDS din prezenta cauză, părea litigioasă, deoarece instanța națională considera că o astfel de contribuție avea legătură mai degrabă cu „o formă de impozit de criză" decât cu o contribuție care intra în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71.

30 — Hotărârea Allard, citată anterior (punctele 18 și 20).

31 — *Ibidem* (punctele 21 și 22).

32 — *Ibidem* (punctul 23); sublinierea noastră.

din Regulamentul nr. 1408/71 *impun* ca o contribuție precum contribuția de moderație să fie stabilită prin includerea în veniturile profesionale a veniturilor obținute pe teritoriul unui alt stat membru decât cel căruia i se aplică legislația socială", deși plata acestei contribuții nu dă dreptul la nicio prestație în schimb [33].

51. Este puțin curios faptul că, în motivarea acestei hotărâri, Curtea a omis să amintească formularea, din punctul nostru de vedere, esențială, de la articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 conform căreia, „în scopul aplicării legislației stabilite", activitățile independente desfășurate într-un alt stat membru sunt asimilate celei desfășurate în statul membru competent în temeiul acestui regulament să perceapă contribuțiile de asigurări sociale [34]. Această reamintire ar fi avut meritul de a asigura o mai bună articulare între punctele 21-23 din motivele respectivei hotărâri, punând în mod clar în evidență că articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 garantează lucrătorului independent, în special, că determinarea contribuțiilor de asigurări sociale se face conform legislației stabilite la articolul 14a alineatul (2) din același regulament.

52. Nu este mai puțin adevărat că, astfel cum a indicat Comisia, rezultă în special din interpretarea articolului 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 reținută în Hotărârea Allard, citată anterior, că statul membru, a cărui legislație de securitate socială este stabilită de articolul 14a alineatul (2) din acest regulament trebuie să perceapă contribuțiile care intră în domeniul de aplicare al respectivului regulament asupra totalității veniturilor unui lucrător independent, obținute din activități independente desfășurate în statul membru a cărui legislație este desemnată și în alt stat membru [35].

53. Trebuie adăugat de altfel că, în prezenta cauză, nici domnul Derouin și nici guvernul francez nu contestă că, spre deosebire de CSG și de CRDS, contribuțiile familiale care sunt plătite de domnul Derouin sunt, în mod întemeiat, aplicate totalității veniturilor obținute de acesta din desfășurarea activităților sale independente în Franța și în Regatul Unit. Din perspectiva dreptului comunitar – și, prin urmare, independent de calificarea reținută în dreptul intern francez –. în măsura în care CSG și CRDS intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, baza de evaluare a acestora trebuie, conform articolului 14d alineatul (1) din acest regulament, să fie întemeiată pe totalitatea veniturilor obținute de domnul Derouin.

33 — *Ibidem* (punctul 24); sublinierea noastră.

34 — Trebuie arătat că punctul 24 din Hotărârea Van Poucke, citată anterior, la care face trimitere punctul 21 din Hotărârea Allard, citată anterior, reamintește totuși formularea a cărei omitere este criticată aici.

35 — Ținem să evidențiem, pentru orice eventualitate, că această interpretare a fost reluată la articolul 13 alineatul (5) din Regulamentul nr. 883/2004, conform căruia lucrătorii care desfășoară activități în două sau în mai multe state membre sunt tratați ca și cum și-ar desfășura toate activitățile salariate sau independente și și-ar realiza toate veniturile în statul membru a cărui legislație este stabilită în temeiul alineatelor (1)-(4) ale aceluiași articol 13.

54. Obligația care rezultă din articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 pare să se explice prin preocuparea de a garanta cel mai bine egalitatea de tratament în materie de securitate socială dintre, pe de o parte, lucrătorii migranți și, pe de altă parte, ansamblul lucrătorilor ocupați pe teritoriul unui stat membru.

55. În primul rând, în ceea ce privește egalitatea de tratament dintre lucrătorii migranți, Curtea a precizat, în Hotărârea Hervein și alții, citată anterior, că articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, care se aplică în egală măsură și lucrătorului care desfășoară simultan o activitate salariată și o activitate independentă pe teritoriul a diferite state membre, în temeiul articolului 14c litera (a) din același regulament, urmărește evitarea situației în care lucrătorul și-ar putea „vedea *o parte* din activități sustrasă *oricărei legislații de securitate socială*” [36].

56. Bineînțeles, contextul în care se încadrează această precizare este diferit de cel al prezentei cauze. Într-adevăr, în Hotărârea Hervein și alții, citată anterior, i se solicita Curții să se pronunțe asupra validității derogării, prevăzute la articolul 14c litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71 și în anexa VII la acesta, de la principiul unicității legislației aplicabile, derogare care admite, pentru statele membre menționate în această anexă, aplicarea simultană a legislațiilor de securitate socială ale celor două state membre pe teritoriul cărora lucrătorul desfășoară simultan o activitate salariată și o activitate independentă. După ce a confirmat validitatea dispozițiilor menționate mai sus, Curtea a evidențiat preocuparea legiuitorului comunitar, concretizată la articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, de a garanta egalitatea de tratament dintre lucrătorii avuți în vedere la articolul 14c literele (a) și (b) din acest regulament, astfel încât, spre deosebire de cei care fac obiectul aplicării simultane a două legislații naționale de securitate socială, conform literei (b) a respectivului articol, pentru fiecare dintre activitățile acestora [37], cei care beneficiază de aplicarea unei singure legislații în temeiul literei (a) a aceluiași articol nu se pot sustrage, pentru o parte din activitățile acestora, oricărei legislații de securitate socială.

57. Cu toate acestea, nu considerăm că interpretarea articolului 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu articolul 14a alineatul (2) din același regulament poate să difere fundamental de interpretarea reținută în Hotărârea Hervein și alții, citată anterior. Mai precis, formularea articolului 14d alineatul (1) din regulamentul menționat este suficient de clară pentru a lăsa în mod legitim să se creadă că legiuitorul comunitar

36 — Punctul 60; sublinierea noastră.

37 — Această din urmă precizare reiese din Hotărârea Piatkowski, citată anterior (punctele 27-29). Într-adevăr, Regulamentul nr. 1408/71 interzicând impunerea de contribuții duble pentru același venit, în cazurile avute în vedere în anexa VII la acest regulament, persoana asigurată este supusă legislației statului membru în care desfășoară o activitate salariată în ceea ce privește această activitate și, în ceea ce privește activitatea independentă, este supusă legislației statului membru unde desfășoară o activitate independentă.

nu a înțeles să permită statelor membre să cadă de acord, în mod bilateral, ca un lucrător care desfășoară activități profesionale independente pe teritoriile acestora să se poată sustrage, pentru o parte din activitățile sale, aplicării oricărei legislații de securitate socială.

58. Totuși, trebuie admis că nu aceasta este situația în acțiunea principală. Într-adevăr, renunțarea Republicii Franceze de a percepe CSG și CRDS pe veniturile din activități independente obținute de domnul Derouin în Regatul Unit nu atrage după sine o scutire totală de prelevările sociale datorate în Franța pentru respectivele activități și, prin urmare, neaplicarea *niciunei* legislații de securitate socială pentru aceste activități, deoarece domnul Derouin, astfel cum s-a amintit la punctul 53 din prezentele concluzii, continuă, printre altele, să plătească contribuții familiale, conform legislației franceze de securitate socială, din totalitatea veniturilor acestuia obținute din desfășurarea activităților profesionale independente în cele două state membre.

59. În continuare, supunând unei singure legislații de securitate socială, pentru integralitatea veniturilor acestora, lucrătorii independenți care desfășoară o activitate profesională independentă în mai multe state membre, articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu articolul 14a alineatul (2) din același regulament vizează de asemenea garantarea egalității de tratament dintre toți lucrătorii ocupați pe teritoriul unui stat membru, fără să îi dezavantajeze pe cei care își exercită dreptul la libera circulație [38].

60. Or, vom aminti de asemenea că obligația de a calcula contribuțiile care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 pe baza totalității veniturilor din activități independente obținute de un lucrător care face obiectul situației avute în vedere la articolul 14a alineatul (2) din acest regulament a fost considerată ca fiind conformă articolului 43 CE [39].

61. Totuși, domnul Derouin și guvernul francez susțin, în esență, că Regulamentul nr. 1408/71 nu se opune ca un stat membru a cărui legislație este stabilită conform acestui regulament să acorde, în temeiul angajamentelor sale convenționale în materie fiscală introduse în dreptul intern, un tratament mai favorabil lucrătorului care s-a prevalat de dreptul său la libera circulație față de cel care își desfășoară totalitatea activităților independente în acest stat membru.

62. În primul rând, fără a infirma pretenția conform căreia domnul Derouin ar beneficia

38 — A se vedea în acest sens Hotărârea Allard, citată anterior (punctul 31).

39 — *Ibidem* (punctele 28-32 și punctul 2 din dispozitiv).

de un tratament mai favorabil (cel puțin din punctul de vedere al disponibilității de venituri nete obținute din desfășurarea de activități profesionale independente), prin aplicarea convenției pentru evitarea dublei impuneri, față de un lucrător independent care desfășoară activități similare exclusiv în Franța, această analiză pare a fi convingătoare. Totuși, această analiză se lovește de mai multe obstacole, după cum va fi explicat în cuprinsul punctelor următoare.

C — Cu privire la obstacolele în calea aplicării unei derogări convenționale obligației prevăzute la articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71

63. În conformitate cu ceea ce au susținut în mod întemeiat guvernul Regatului Unit și Comisia, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, în exercitarea competenței rezervate acestora, în special în materie de fiscalitate directă, statele membre trebuie să respecte dreptul comunitar [40]. Astfel cum s-a indicat la punctul 27 din prezentele concluzii, în ceea ce privește evitarea sau eliminarea dublei impuneri, în lipsa oricărei măsuri relevante de unificare sau de armonizare în cadrul comunitar, statele membre își păstrează competența de a stabili criteriile de impozitare a veniturilor în vederea eliminării, dacă este cazul, pe cale convențională, a dublei impuneri. După cum am avut deja ocazia să arătăm [41], jurisprudența actuală a Curții stabilește o diferență între, pe de o parte, repartizarea competenței fiscale între statele membre și, pe de altă parte, exercitarea competenței de impozitare de către statele membre, inclusiv atunci când aceasta este rezultatul unei repartizări prealabile bilaterale sau unilaterale a competenței lor fiscale, pentru care statele membre au obligația de a se conforma normelor comunitare [42].

64. Prin urmare, este incontestabil că, în exercitarea competenței sale de impozitare sau, în prezenta cauză, în cadrul alegerii sale de a renunța la aplicarea CSG și CRDS asupra veniturilor provenite din activități de origine britanică ale domnului Derouin, în temeiul convenției pentru evitarea dublei impuneri, Republica Franceză trebuie să se conformeze dreptului comunitar.

65. În această privință, domnul Derouin și guvernul francez consideră că noțiunea „legislație stabilită”, care este menționată la articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul

40 — A se vedea în special Hotărârea din 14 februarie 1995, Schumacker (C-279/93, Rec., p. I-225, punctul 21), Hotărârea din 16 iulie 1998, ICI (C-264/96, Rec., p. I-4695, punctul 19), Hotărârea din 6 iunie 2000, Verkooijen (C-35/98, Rec., p. I-4071, punctul 32), și Hotărârea din 15 ianuarie 2002, Gottardo (C-55/00, Rec., p. I-413, punctul 32).

41 — Punctul 84 din concluziile noastre prezentate în cauza Columbus Container Services, citată anterior.

42 — A se vedea în special Hotărârea din 12 decembrie 2002, De Groot (C-385/00, Rec., p. I-11819, punctele 93 și 94), precum și Hotărârea din 3 octombrie 2006, FKP Scorpio Konzertproduktionen (C-290/04, Rec., p. I-9461, punctul 55).

nr. 1408/71, face trimitere la ansamblul legislației statului membru competent, inclusiv, dacă este cazul și în speță, la convenția pentru evitarea dublei impuneri introduse în dreptul intern francez. Prin urmare, Republica Franceză nu ar face decât să aplice propria legislație, conform mecanismului de soluționare a conflictelor de legi de securitate socială prevăzut de dispozițiile relevante din Regulamentul nr. 1408/71.

66. Această opinie nu are caracter de certitudine, întrucât pierde din vedere că Regulamentul nr. 1408/71 se limitează la a desemna legislația de *securitate socială* aplicabilă lucrătorilor salariați și independenți în cadrul Comunității Europene care se găsesc într-o situație transfrontalieră dată, și nu se referă, prin urmare, la ansamblul legislației naționale, din care fac parte în special dreptul național al muncii sau reglementarea fiscală. Or, conform articolului 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, și astfel cum Urssaf a considerat, legislația de securitate socială stabilită de punere în aplicare a acestei dispoziții trebuie să ia în considerare ca bază de evaluare a contribuțiilor care intră în domeniul de aplicare al regulamentului respectiv totalitatea veniturilor obținute din activități profesionale independente de un lucrător independent care se află în situația reglementată la articolul 14a alineatul (2) din același regulament.

67. Chiar acceptând teza, apărată, în fond, în mod întemeiat, de Comisie, conform căreia dispozițiile în cauză ale convenției pentru evitarea dublei impuneri intră în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71, nu ar rezulta totuși că aceste dispoziții sunt incluse în noțiunea „legislație stabilită” prevăzută la articolul 14d alineatul (1) din acest regulament.

68. Conform articolului 1 litera (j) din Regulamentul nr. 1408/71, care definește noțiunea de legislație în sensul acestui regulament, această noțiune înseamnă „pentru fiecare stat membru, actele cu putere de lege, normele administrative, dispozițiile statutare și orice alte măsuri de punere în aplicare, prezente sau viitoare, care privesc ramurile și regimurile de securitate socială prevăzute la articolul 4 alineatele (1) și (2) sau prestațiile speciale necontributive prevăzute la articolul 4 alineatul (2a)”. Prin urmare, această definiție nu menționează convențiile internaționale din domeniul securității sociale [43] sau, *a fortiori,* dispozițiile altor convenții internaționale care, dacă este cazul, ar putea intra în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71.

69. În schimb, astfel cum Comisia și Urssaf au indicat în mod pertinent, convențiile de securitate socială încheiate între două sau mai multe state membre și dispozițiile

43 — Hotărârea din 2 august 1993, Grana-Novoa (C-23/92, Rec., p. I-4505, punctul 15).

oricărei convenții care, în pofida faptului că nu reglementează în mod formal domeniul securității sociale, intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 fac obiectul unor dispoziții specifice ale acestui regulament, și anume al articolelor 6-8 din acesta.

70. Știm că articolul 6 din Regulamentul nr. 1408/71 stabilește principiul conform căruia acesta se substituie în special oricărei convenții de securitate socială care leagă în mod exclusiv două state membre. Acest principiu ar trebui, în opinia noastră, să se extindă și asupra dispozițiilor altor convenții bilaterale care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament. O interpretare diferită ar permite statelor membre să eludeze principiul instituit la articolul 6 menționat anterior, autorizându-le, prin simpla recurgere la o procedură taxonomică, să sustragă domeniului de aplicare al acestui regulament dispoziții convenționale care fac parte din acesta.

71. Substituirea de principiu a Regulamentului nr. 1408/71 convențiilor bilaterale încheiate între state membre prezintă mai multe excepții, dintre care nu le vom menționa decât pe acelea care par să aibă o legătură relevantă cu prezenta cauză.

72. În primul rând, trebuie amintit faptul că, în temeiul dispozițiilor Tratatului CE, Curtea a limitat aplicarea normei prevăzute la articolul 6 din Regulamentul nr. 1408/71 la situațiile în care lucrătorii avuți în vedere nu pot revendica drepturi dobândite în favoarea menținerii dispozițiilor mai favorabile stipulate de o convenție care leagă două state membre, încheiată înainte de intrarea în vigoare a acestui regulament sau înainte de aderarea unuia dintre statele membre în cauză la Comunitate, și în cazul în care lucrătorii respectivi și-au exercitat dreptul la libera circulație la una sau la cealaltă dintre aceste date [44].

73. În schimb, principiul prevăzut la articolul 6 din Regulamentul nr. 1408/71 rămâne neafectat și conform dispozițiilor tratatului atunci când lucrătorii și-au exercitat dreptul la libera circulație după intrarea în vigoare a acestui regulament, adică la un moment în care convenția bilaterală de securitate socială a fost deja înlocuită cu respectivul regulament, inclusiv atunci când aplicarea respectivei convenții ar fi fost mai favorabilă pentru asigurați [45].

74. În temeiul acestei dihotomii, care ni se pare că nu trebuie pusă în discuție, domnul Derouin nu se poate prevala de dispozițiile

44 — A se vedea în special Hotărârea din 7 februarie 1991, Rönfeldt (C-227/89, Rec., p. I-323, punctele 27-29), Hotărârea din 5 februarie 2002, Kaske (C-277/99, Rec., p. I-1261, punctele 27 și 28), precum și Hotărârea din 24 septembrie 2002, Martínez Domínguez și alții (C-471/99, Rec., p. I-7835, punctele 28-30).

45 — Hotărârea din 9 noiembrie 1995, Thévenon (C-475/93, Rec., p. I-3813, punctele 26 și 28). În această cauză, convenția bilaterală în discuție a fost încheiată în 1950. A se vedea de asemenea Hotărârea din 9 octombrie 1997, Naranjo Arjona și alții (C-31/96-C-33/96, Rec., p. I-5501, punctul 26), și Hotărârea din 17 decembrie 1998, Grajera Rodríguez (C-153/97, Rec., p. I-8645, punctul 28). Trebuie să precizăm că ansamblul acestei jurisprudențe a fost reluat, în esență, la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004.

convenției pentru evitarea dublei impuneri care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, în măsura în care este cert că și-a exercitat dreptul la libertatea de stabilire după intrarea în vigoare a acestui regulament, ceea ce confirmă circumstanța că, astfel cum s-a precizat în cadrul ședinței, contribuțiile a căror plată îi este solicitată de Urssaf în acțiunea principală privesc perioade diferite pe parcursul anilor 2000-2005.

75. Prin urmare, astfel cum Comisia a menționat în cadrul ședinței, prezenta cauză ar putea pune în joc aplicarea articolului 8 din Regulamentul nr. 1408/71, care știm că, prin derogare de la articolul 6 din același regulament, admite la alineatul (1) ca două sau mai multe state membre să poată încheia între ele „convenții pe baza principiilor și în spiritul prezentului regulament” [46].

76. Într-adevăr, deși articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 nu privește decât convenții „noi”, adică cele încheiate după intrarea în vigoare a acestui regulament [47], nu ni se pare absurdă permiterea extinderii beneficiului acestei facultăți acordate statelor membre asupra convențiilor internaționale care, deși încheiate în alt domeniu decât cel al securității sociale și înainte de intrarea în vigoare a respectivului regulament, includ dispoziții a căror noutate și/sau ale căror modificări, care le sunt aduse în cadrul relațiilor convenționale dintre statele membre, duc la situația în care aceste dispoziții intră în domeniul de aplicare al acestui regulament. Totuși, aceste dispoziții ar trebui să fie întotdeauna, astfel cum a susținut Comisia în cadrul ședinței, întemeiate pe principiile și pe spiritul Regulamentului nr. 1408/71. Acestea ar trebui de asemenea să respecte cerințele de formă prevăzute la articolul 8 alineatul (2) din acest regulament, care impune statelor membre contractante o obligație de notificare a convențiilor în cauză, conform dispozițiilor articolului 97 alineatul (1) din același regulament [48].

77. Este totuși cert că dispozițiile convenției pentru evitarea dublei impuneri care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 nu au făcut obiectul unei astfel de notificări nici după pronunțarea Hotărârilor Comisia/Franța, citate anterior, în care Curtea, reamintim, a considerat că CSG și CRDS intrau în domeniul de aplicare al acestui regulament în pofida caracterului fiscal recunoscut acestora de dreptul intern francez.

46 — Menționăm că Regulamentul nr. 883/2004 reia această derogare la articolul 8 alineatul (2).

47 — Hotărârea Grana-Novoa, citată anterior (punctul 22), și Hotărârea din 28 aprilie 1994, Hoorn (C-305/92, Rec., p. I-1525, punctul 19).

48 — De reținut că o astfel de obligație de notificare este prevăzută și la articolul 9 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004.

78. Regulamentul nr. 1408/71 pare, așadar, să se opună ca Republica Franceză să renunțe, în temeiul dispozițiilor convenției pentru evitarea dublei impuneri care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament, la a aplica baza de evaluare a CSG și CRDS, prin derogare de la dispozițiile articolului 14d alineatul (1) din respectivul regulament, asupra părții din veniturile obținute de domnul Derouin în baza activităților profesionale independente ale acestuia desfășurate în Regatul Unit.

79. O astfel de soluție nu expune, în opinia noastră, statul membru a cărui legislație este stabilită conform Regulamentului nr. 1408/71 la nerespectarea dispozițiilor tratatului pentru motivul că măsurile naționale care pun în aplicare obligația avută în vedere la articolul 14d alineatul (1) din acest regulament ar împiedica exercitarea uneia dintre libertățile de circulație prevăzute de respectivul tratat.

80. Într-adevăr, astfel cum a precizat Curtea, tratatul nu garantează unui lucrător că extinderea activităților acestuia în mai mult de un stat membru este neutră în materie de securitate socială. Având în vedere diferențele dintre legislațiile de securitate socială ale statelor membre, o astfel de extindere poate fi, în funcție de situație, mai mult sau mai puțin avantajoasă ori dezavantajoasă pentru acest lucrător. Astfel, chiar și în cazul în care aplicarea acesteia ar fi mai puțin favorabilă, o legislație de securitate socială națională rămâne conformă dispozițiilor articolelor 39 CE și 43 CE dacă a) aceasta nu dezavantajează lucrătorul avut în vedere în raport cu lucrătorii care își desfășoară totalitatea activităților în statul membru în care se aplică sau în raport cu cei care erau deja supuși acestei legislații și b) nu determină pur și simplu plata de contribuții sociale nerecuperabile [49].

81. Or, în speță, punând în aplicare obligația prevăzută la articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 în ceea ce privește totalitatea veniturilor obținute de domnul Derouin, autoritățile competente franceze nu l-ar dezavantaja pe acesta în raport cu lucrătorii independenți care își exercită toate activitățile profesionale independente pe teritoriul francez și care sunt supuși prelevărilor care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 asupra totalității veniturilor profesionale ale acestora obținute din aceste activități. Pe de altă parte, nici supunerea domnului Derouin la CSG și la CRDS pentru partea de venituri din sursă britanică nu ar conduce pur și simplu la obligarea acestuia la plata acestor contribuții fără posibilitatea recuperării. Într-adevăr, deși plata acestor două contribuții nu dă dreptul la prestații în schimb *directe* și identificabile în materie de prestații sociale [50], nu este mai puțin adevărat că, în conformitate cu principiul solidarității pe care se bazează aceste prelevări, CSG și CRDS acoperă, amândouă,

49 — A se vedea în acest sens Hotărârile Hervein și alții (punctul 51) și Piatkowski (punctul 34), citate anterior.

50 — Hotărârile Comisia/Franța (C-34/98, punctul 39) și Comisia/Franța (C-169/98, punctul 37), citate anterior.

nevoile de finanțare și, respectiv, pasivul securității sociale franceze, care, în lipsă, ar fi trebuit cel mai probabil să fie compensate fie prin majorarea contribuțiilor de securitate socială, fie printr-o reducere sau o limitare a plății prestațiilor de securitate socială [51].

82. Admiterea unei soluții diferite de cea prezentată la punctul 78 din aceste concluzii presupune, în opinia noastră, riscul real, într-o situație ca aceea din acțiunea principală, de a deschide o breșă în egalitatea de tratament, prevăzută la articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 „în scopul aplicării legislației [de securitate socială] stabilite", dintre toți lucrătorii independenți ocupați pe teritoriul statului membru în cauză. În afară de derogările prevăzute în mod explicit de Regulamentul nr. 1408/71, o astfel de breșă nu pare să fi fost avută în vedere de legiuitorul comunitar. Astfel cum am precizat la punctele 79-81 din aceste concluzii, aceasta nu apare nici să fie impusă de articolul 43 CE.

83. În plus, tolerarea unei astfel de derogări ar însemna subordonarea interpretării articolului 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 specificității cauzelor cu care este sesizată Curtea, obligând Curtea să determine condițiile în care ar fi admisă eligibilitatea pentru această derogare și, dacă este cazul, să precizeze aceste condiții pe măsură ce îi sunt prezentate cauze.

84. În afară de obstacolele de ordin juridic expuse anterior, nu ni se pare oportună alegerea acestei direcții.

85. Dacă totuși Curtea ar decide să nu rețină analiza elaborată în aceste concluzii, ar trebui, în opinia noastră, să fie limitată întinderea unei derogări de origine convențională de la obligația prevăzută la articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 la situațiile în care principiile și spiritul acestui regulament nu sunt afectate. Prin urmare, ar fi vorba despre admiterea unei astfel de derogări, în special, în cazul în care, în primul rând, principiul unicității legislației aplicabile este menținut, în al doilea rând, respectiva derogare nu are drept efect excluderea de la aplicarea legislației de securitate socială stabilite a persoanelor cărora li se aplică această legislație [52] și, în al treilea rând, nu privează lucrătorul în cauză de protecție în materie de securitate socială [53] sau nu reduce protecția care i-ar fi în mod normal acordată

51 — A se vedea punctele 9 și 26 din Concluziile avocatului general La Pergola prezentate în cauzele în care s-a pronunțat Hotărârile Comisia/Franța, citate anterior, precum și Hotărârea Comisia/Franța (C-169/98, punctul 36), citată anterior.

52 — A se vedea Hotărârea din 3 mai 1990, Kits van Heijningen (C-2/89, Rec., p. I-1755, punctul 20).

53 — A se vedea Hotărârea Kits van Heijningen, citată anterior (punctul 12), Hotărârea din 11 iunie 1998, Kuusijärvi (C-275/96, Rec., p. I-3419, punctul 28), și Hotărârea din 7 iulie 2005, Van Pommeren-Bourgondiën (C-227/03, Rec., p. I-6101, punctul 34).

în temeiul legislației de securitate socială stabilite. În opinia noastră, ar fi de asemenea important, din motive de securitate juridică și de transparență, ca o astfel de derogare de ordin convențional să respecte condițiile formale de notificare prevăzute la articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71.

86. În aceste condiții, considerăm că articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că impune ca baza de evaluare pentru contribuții precum CSG și CRDS, aplicate veniturilor din activități și celor substitutive, care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament, să fie stabilită incluzând în veniturile profesionale din activități independente ale unui lucrător independent pe cele obținute pe teritoriul unui alt stat membru decât cel a cărui legislație de securitate socială este aplicabilă, inclusiv în cazurile în care statele membre respective, în acest caz, Republica Franceză și Regatul Unit, sunt legate prin dispozițiile unei convenții pentru evitarea dublei impuneri în materie de impozite pe venit, fără a fi îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 8 din Regulamentul nr. 1408/71.

VI — Concluzie

87. Având în vedere considerațiile anterioare, sugerăm Curții să răspundă la întrebarea adresată de tribunal des affaires sociales de Paris după cum urmează:

„Articolul 14d alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea sa modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie

1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1606/98 al Consiliului din 29 iunie 1998, trebuie interpretat în sensul că impune ca baza de evaluare pentru contribuții precum contribuția socială generalizată și contribuția pentru rambursarea datoriei sociale franceze, aplicate veniturilor din activități și celor substitutive, care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament, să fie stabilită incluzând în veniturile profesionale din activități independente ale unui lucrător independent pe cele obținute pe teritoriul unui alt stat membru decât cel a cărui legislație de securitate socială este aplicabilă, și inclusiv în cazurile în care statele membre respective sunt legate prin dispozițiile unei convenții pentru evitarea dublei impuneri în materie de impozite pe venit, precum cele ale Convenției din 22 mai 1968 pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit încheiată între Republica Franceză și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, fără a fi îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 8 din Regulamentul nr. 1408/71.”